

UJ

KELLÉNI

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

p-
ny a
larációja
el előbb
mációja.
oklamá-
lyet, ami
r Allenby
nára.

Egyforma fonttal!

"A kereskedelem és az ipar életében nem lehet se nemzetiségi kérdés, se politikai ellentét. Csak egy cél lehet: dolgozni, mert csak a munka adja meg egy ország értékét." A gondolat olyan helyes, hogy kedvünk volna aiaírni. De mégsem írjuk alá, szerénytelenség volna: idegen eszme diszes tollkoronájával díszíténék a homlokunkat. A disz a minisztert illeti, aki a gondolatot szülte. Cudalbu miniszter mondta tudnjillik fehérasztal mellett, sugárzó és mosolygó arcok között, tósztra emelve poharát. Mindenki tapsolt, mindenki meg volt elégedve. Persze, hogy a kereskedelem nem ismerhet se nemzetiségi kérdést, se politikát. És az ipar se. Dolgozni kell. Mimagunk is tapsolnánk, mert a tulajdon gondolatkörünkkel találkozunk, de nem tesszük, mert úgy tudjuk, hogy a miniszter néhány órával a demostlénási szavak előtt egészen másként cselekedett. Kis hija, hogy a mintavásár hivatalos megnyitásán nagy szépség-hiba nem esett: a miniszter, aki eljött, hogy megnyissa, az utolsó pillanatban vonakodott elmenni, mert megtudta, hogy a kereskedelmi és iparkamara életében nem érvényesül kellően a nemzetiségi kérdés és a politikai ellentét. A kamara ultimátumot kapott: vagy hagyja érvényesülni az érvényesülni valókat, vagy a miniszter nem vesz részt a megnyitón. Mit lehetett tenni: a kamara belement az új választások kiírásába és abba, hogy ezután ötvenszázalékos paritással vesznek részt a vezetőségben román kereskedők és iparosok és ugyanilyen arányban magyarok. Miután az egyezés megtörtént, jött a diszes megnyitó, a banket és az emelkedett felköszöntő a munkára.

Hogy teljesen tárgyilagosak legyünk, ez a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara már rég megérett az új vezetésre. Választás talán a háboru eleje óta nem volt, holott a törvény három esztendő érvényével ad mandátumot egy-egy vezetésnek és választmányoknak. Már rég ki kellett volna írni a választásokat, hiszen tizennégy óta nagy változások és nagy eltolódások voltak: nem lehet ezt nem tudomásulvenni a kereskedelem és ipar terén sem. Egészen valószínű, hogy a régi uralom alatt is történtek igazságtalanságok a román kereskedők és iparosok rovására, mert hiába minden szép beszéd és tószta, tény, hogy a politika és a nemzetiségi kérdés szokott érvényesülni. Érvényesült bizony a multban is. Az igazságtalanságokat tehát reparálni kell. Ha itt-ott kissé jobban az új igazság felé billen a reparáció, ezen se lehet csodálkozni: ez minde ingán mozgó mérlegszerkezetnek belső törvénye, ha a súlyt a jobboldalon tolódom meg erővel, a bal serpenyő a könnyebb, ha a balon, a jobb tányér szalad a bizonytalanba. Nos, legfőbb ideje, hogy a kereskedelmi és iparkamara felfrissüljön, megújodjon és teret engedjen az új orientációnak. Hogy a legtöbb román kereskedő és iparos még nem választható, mert még nem lakik itt három éve és ennyi kell a passzív választójoghoz: ez nem is túlságosan lényeges, végre törvényt is hozhatnak, amely a régi magyar törvényt megváltoztatja és ugyanugy egy évben állapítja meg a választhatóságot, mint a választó jogot. Mondjuk, hogy senki sem emel elvi kifogást az ellen, ha akár az egy éve itt lakó cégjegyzett román kereskedő és iparos ott szerepel az új választói listán. Azt azonban előre megállapítani, hogy a megválasztott vezetőség és a választmány felerész-

ben magyar legyen s felerészben román: ez minden más, mint amit demokráciának mondanak. Mi a miniszterrel ellentétben beszélünk a politikáról és a nemzetiségi ellentétekről: ami a valóságban megvan, miért azt szép szónoklatokban letagadni. Beszéljünk nyíltan. Nincs és nem lehet ellentét egy kérdésben: dolgozni kell az ország és csakis az ország javára. Politikával fondorkodni ez ellen a munka ellen nem szabad. De minden más kérdés csak az igazságosságnak vethető alá: amiről tehát magának a közönségnek kell döntenie, nem döntheti el a miniszter és semilyen más tekintély. A kereskedelmi és iparkamara nagy autonóm testület és nem hagy magára diktálni felsőbb véleményt, vagy megszűnik az autonómiája, mint a városoknak és a kormány nevezi ki a vezetőit. Középut nem lehet. Ha a miniszter azt akarja, hogy a vezetők ezentul felerészben magyarok és felerészben románok

legyenek, ez már politika és nemzetiségi kérdés. Ez rossz nemzetiségi politika. Avagy a miniszter nem tudja, hogy ebben a városban sokszáz zsidó kereskedő és iparos él és dolgozik, választásra és megválasztatásra jogosult? Nélkülük nem lehet se egyezkedni se oktrojálni. Cudalbu földmivelési miniszter, aki most a kereskedelmi tárcát is vezeti, tudhatja, hogy a zsidók az erdélyi agrárreform miatt nem emeltek óvást, noha szintén nagyon súlyosan érinti a zsidó középbirtokosságot. Ellenben nem lehet minket semmibevenni egzisztenciánk más terein, így a kereskedelmi és ipari tereken, ahol tevékenyek vagyunk, termelünk és használjuk az országnak. Ha van demokrácia és ha van nemzetiségi demokrácia, amntho y kell lennie, érvényesülnie kell mindenkivel szemben. Román, magyar, zsidó, szász, egyképen polgára az országnak, egyforma fonttal kell mérni őket.

Lloyd George a békéről

Az ir kérdéstről nem nyilatkozik az angol kormány — Az angol-francia ellentét — A keleti krízis

— Az Uj Kelet tudósítójától —

London, aug. 8. Washingtonban Hughes szenátor vezetésével lényesen folytak a tárgyalások a leszerelési konferencia összehívásának napjáról és a konferencia programjáról. A washingtoni angol nagykövet ragaszkodik november 11-hez, a francia nagykövet viszont azt javasolja, hogy

a konferenciát az év végén tartassák meg.

Japán is távolabbi időpontra szeretné kitolni a konferencia napját. A washingtoni francia nagykövet ezekkel a tárgyalásokkal kapcsolatban azt a tervet vetette fel, hogy Amerikának, Angliának és Franciaországnak szoros szövetségre kell lépniük, mert csak egy ilyen szövetség teszi lehetővé a tényleges leszerelést.

Chamberlain az alsóházban a leszerelési konferenciáról és a népliga szeptemberi üléséről nyilatkozott. Megjegyezte, hogy Angliát a népliga ülésén Balfour fogja képviselni. Egy interpellációra válaszolva kijelentette, hogy

az ir kérdéstről egyelőre nem nyilatkozhat.

A tárgyalások eredményeit még nem publikálhatják. Erről Lloyd George is beszélt, azt mondotta, hogy az alsóház legközelebbi ülésén részletesen be fog számolni a tárgyalások eddigi menetéről.

Lloyd George Oxfordban nagy beszédet mondott, amelyben kitért a felszülési problémára is. Többek között a következőket mondotta:

— Franciaországnak közvetlen érdekei vannak Felsőszülésiában. Ezt elismerjük. De nyugodtan kell itélkeznünk a dolgok felett. A brit birodalom csak egy nagy érdeket ismer, hogy az olyan

drágán megszerzett béke tényleges béke legyen.

Ha Anglia az európai kérdésekben ennyi tü-

Az angol gyarmatok miniszterelnökeinek konferenciája

Páris, aug. 3. (Damian.) A Reuter-ügynökség jelentése szerint az angol gyarmatok miniszterelnökeinek konferenciáját hétfőn délután tartották meg. Az ülésen a gyarmatok közgazdasági helyzetével foglalkoztak.

relmet mutat, ez azért történik, mert a borzalmas háboru megtanított bennünket arra, hogy megbecsüljük a békét. Az új háboru borzalmasabb lenne minden elképzelhetőnél. Nem szabad, hogy gyermekeinkre a győztes összeszűrt levegőjét hagyjuk. Mert ha ez történne, hiába haltak meg a bátor férfiak sokmilliói. Ez a megfontolás vezeti felszülési politikánkat is.

A Lloyd Georgehoz közelálló „Daily Chronicle” újból vezetőhelyen foglalkozik a felszülési kérdéssel. A lap azt írja, hogy még mindig vannak ellentétek Anglia és Franciaország között.

A szakértői konferencia tegnap folytatta tárgyalásait a francia külügyminiszteriumban. Meghallgatták a brit javaslatot. Összehasonlították a különböző felosztási tervezeteket, hogy megállapítsák az etnográfiai vonalakat. Magában Felsőszülésiában nyugalom van. A legutóbbi napokban történtek kisebb zavargások Rosenberg környékén, de ezeket lecsillapították.

Az augusztus 8-án összehívott főtanács Felsőszülésiában kérdésén kívül a közeli Kelet kérdésével és Albánia határainak megállapításával is fog foglalkozni. Az angol és francia kormány bizik abban, hogy augusztus 8-ig annyira megérik a keleti helyzet, hogy az európai kormányok tiszta képet kaphatnak és

határozhatóak e probléma felett.

Az angorai kormány, amely a veresépek hatása alatt közvetítésre kérte fel a szövetségeket, elhatározta, hogy a háboru folytatja és nem teszi le addig a fegyvert, míg a háboru sikeresen be nem fejezi. A szövetségektől pedig nem kér több közvetítést és ha azt elkinálóak, nem is fogadja el. Gumaris görög miniszterelnök nyilatkozott a sajtó előtt a harctéri helyzetről és kijelentette, hogy a görögök nemzeti aspirációi nemsokára meg fognak valósulni.

A kormányprogram vitája a olasz szenátusban

Lafayette, aug. 3. (Damian.) De La Torretta olasz külügyminiszter a szenátusban, mikor a kormányprogram 18-öt i vitát kezelt, kijelentette, hogy a kormány minden régi közelezetiséget teljesíteni fog.

A bukaresti sajtó Gaster főrabbról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Egy klasszikussá vált megállapítás szerint antiszemita az, aki a kelletténél jobban gyűlöli zsidót. Mert a zsidót mindenképpen gyűlölni illik, és aki a kelletténél is erősebben gyűlöli, az már antiszemita, az már utazom a zsidók, hanem sokszor a magatartás gyűlöli a zsidót. Ennek a félig hű Erdélyi Calea felleg komoly megállapításnak valóságos szám alását adja a bukaresti „Dácia” című Angol egyik legutóbbi számában. Vezető he-

lyemegállapítja a Londonból néhány nap előtt Romániába érkezett dr. Gaster főrabbról. Dr. Gaster, világhírű tudós és romániai származású. Sőt fiatalosságát és férfikorának jórészt is Romániában töltötte. A nyolcvanas években kitört szomorú emlékeztető román-zsidó üldözések idején azonban a többi kiűzött zsidóval együtt dr. Gasternak is menekülnie kellett román földről. Ezt a momentumot ragadja ki a bukaresti „Dácia”, mikor megemlékezik és méltatja a zsidó dr. Gaster tudományos és egyéb érdemeit.

Közöttünk van a zsidó nép egyik legnagyobb vezére, dr. Max Gaster, — írja többek között a „Dácia”. — A nagy tudós visszalátogatót hozzánk és ennek nagyon örülünk. Dr. Gastert 1885. évben üzték ki Romániából. Egyetlen hűse az volt, hogy pályázott a bukaresti egyetem egyik tanszékére. Később bár, de most már kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy a zsidó intellektuális tömegek kiűzése nagyon is szerencsétlen politika volt tőlünk. Az üldözések következtében a legtehetségesebb, legszorgalmasabb és legtanultabb fiatal, erők voltak kénytelenek az ország területét elhagyni. És ha mindez meg nem történik, ezek közül a kiűzöttök közül, ma már hány zsidó tudós válhatott volna diszere a román egyetemeknek! Elég, ha dr. Gastert és Reissnert, a charlottenburgi egyetem mechanika tanárát említjük.

Annál nagyobb örömeinkre szolgál, — folytatja a „Dácia”, — hogy dr. Gaster elfogadta meghívásunkat és körútján előadásokat fog tartani Nagyrománia több városában. Ha dr. Gasternak nem volna olyan kivételesen nagy pozíciója Londonban, úgy följajlanók neki a kisebbségi állami kérésre és képviselhetné a zsidó nemzeti kisebbséget. Szívvel sajnáljuk, hogy a jelen helyzetben ez nem lehetséges.

A „Dácia” nem mondható zsidóbarát lapnak és épen ezért fontosságot kell tulajdonítani ennek a confiteornak. Legfőképpen csak

azt sajnáljuk, hogy ezek a vallomások és belátások, mint rendesen, most is az elmúltakra vonatkoznak csak. A jelenre áll a klasszikus tétel: antiszemita az, aki a kelletténél erősebben gyűlöli a zsidót, de a kellő határig mindenkinnek joga gyűlölni őket.

A nagy világprobléma

Stead a cionizmusról — Az asszimiláció kétszínű érvei

— Az Uj Kelet tudósítójától —

London, aug. 1. A „Times” híres külpolitikus, H. W. Stead feltűnést keltő cikke közöl a cionizmusról, amelyből kivonatolva közöljük a következőket:

A zsidókérdés elfogadható megoldása csak úgy remélhető, ha nyíltan és teljes komolysággal látunk hozzá. A cionizmus orientálódása olyan, amelyen a zsidó történelemben évszázadok óta most először jelentkezik. Olyan megvilágításban látjuk, amely végre a zsidóságnak kifelé és befelé is ideált állít. A cionizmus ellenfelei, főként az asszimilánsok így érvelnek:

— Ha majd egykor a zsidó állam föllállításáról lesz szó, a világ antiszemitaí föl fognak állni és ezt kiabálják az országukban élő zsidók felé: „Ime most már van saját országotok, menjetek oda!”

Ez az érv egyáltalán rávilágít annak az álláspontnak kétszínűségére is, amelyet az asszimilánsok képviselnek. Azt mondják: Széjjelszóródottságunkban nincs módunk saját nemzeti életet élni, minden ideálunk a „Messiás”, aki Izrael birodalmát egykor majd csak visszaállítja. Imáikba befogadják a kivánságot: „A jövő esztendőre Jeruzsálemben!” — de amikor arról komoly szó esik, sőt cselekvés felé közeledhet az imába vett kivánság, akkor megijednek — az antiszemitáktól.

Innen a kérelmetlen gyűlölet, amellyel a gazdag asszimilánsok és konzervatívok egyaránt viselkednek a cionisták irányában. Az ő ideáljuk, ugy-látszik, az internacionális zsidó felfogás fontartása, a gazdagok birodalma — „Imperium in Imperiis” — ez az ő eszményük. Második természetüké lett az igaz ok elhallgatása és kerdőzése és elkecseregetten harcolnak minden törekvés ellen, amely a zsidókérdést a maga tisztaságában tárja a világ elé.

A valóság az, hogy a zsidóknak legkevésbé sem kell tartaniuk attól, hogy egy zsidó állam fölépítése a zsidók kiűzésére vezetne. Ellenben valószínű, hogy egy zsidó állam megeremtése előbb vagy utóbb megváltoztatná a zsidóság helyzetét az egész világon. A zsidókat igenis kényszerítenék a választásra: vagy zsidó nemzetiségű polgára lesz az államnak, vagy pedig teljesen honosítja magát az elfogadott haza minden vonatkozásával.

A nemzsidók szimpátiával kísérhetik a cionista haladást és az a szimpátia annál nagyobb

lesz, minél jobban megismerkednek a cionizmus lényegével. Fontos, hogy a zsidókérdéssel foglalkozók ne vállvergetőn filozofizáljanak, hanem igyekezzenek a zsidó társadalmat megismerni és legyen bátorok — több mint az asszimilánsoknak — a dolgokat nevéükön nevezni. A filozofizmus kritikátlan és érzéketlen és ebben a formájában nem alkalmas az antiszemizmus támadásainak visszaverésére. Csak alapos fölkészültség után lehet komoly megbeszélés tárgya a zsidókérdés.

A zsidókérdés egyébként a világ egyik legnagyobb problémája és sem író, sem diplomata, sem politikus nem tekinthető pályájára érettnek addig, míg meg nem kísérel a kérdés megközelítését.

Megkezdődött a kolozsvári iparkamara reorganizációja

Cudalbu miniszter közbelépése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az Uj Kelet több ízben foglalkozott a kereskedelmi és iparkamarák kérdésével. Most, Cudalbu miniszter látogatása kapcsán, a kamarai kérdés ismét aktuálissá lett. Ertesülésünk szerint a miniszter kolozsvári tartózkodását több vezető román kereskedő és iparos felhasználta arra, hogy a kolozsvári kamara helyzetéről informálja és a reorganizálásában való részvételét kérje. A kamara jelenlegi vezetősége tudvalóleg több ízben felajánlotta a kormányynak lemondását, amelyet azonban technikai okok miatt nem fogadtak el. Az újjászervezésnek semmi lényegi akadályja nincs, sőt a jelenlegi elnökség is szívesen veszi, ha munkájában tehermentesítik.

Cudalbu miniszter számos román és magyar gazdasági faktortól folytatott ebben az ügyben tárgyalást és értesülésünk szerint a megegyezés már létre is jött. A tagok nemzeti arányát pontosan még nem állapították meg, valószínű azonban, hogy a román, zsidó, magyar és szász kereskedők és iparosok körülbelül egyenlő számban lesznek a vezetőségben képviselve.

Az elnök személyét illetőleg több kombináció merült fel, így szó van arról, hogy Ratiu Domokot, a Banca Agrara vezérigazgatóját választják meg elnöknek, aki románul, németül és magyarul egyformán beszél, mindegyik erdélyi nemzetiség gazdasági képviselőivel intenzíven érintkezik és kiváló közgazdász.

Az átszervezés munkálatai előreláthatólag még ebben a hónapban megkezdődnek, úgy, hogy ősszel már új összeállítású kamara fogja a kolozsvári kereskedelem és ipar ügyeit intézni.

A bazini zsidók

(Jegyzetek Biró Lajos regényéhez.)

Írta: Sas László

(2)

8.

Meg se kíséreltem, hogy végigmenjek a bazini zsidók győrelmes, halálos vonaglásának útján. Egészen tömören, nagy vonásokban fogom ismertetni a regényt, amely maga is robogó iram. Ledob magáról minden diszitó virágot, nem törekszik a drámai helyzetek kiaknázására, a művészet kivételes eszközeivel nem zudítja egymásnak a távoli pólusok cyklonjait. Szabadon és féktelenül rohan a cselekmény, Biró Lajos nem állítja meg, hogy elmélyedő, filozófikus gondolatokkal szélesítse, tudatosan, önkényesen élni engedje magát, a történetet. A stílust a lehetőségig le egyszerűsíti, hogy annál élesebben emelkedjek ki ebből a rideg, szinte darabos vázlatból a történet tragikus ereje.

A mohácsi csata utáni Magyarországon történik. A történet háttete Szulejman császár első bevonulása Budára. Ferdinándus császár és János király eles harca. Ebben a korban történik, hogy két budai zsidó, Dávid és József, akiket a többi budai zsidókkal a török császár magával akar vinni Sztambulba, megszökök a török táborból és eljut Olaszországba. Egy esztendő töltenek Pádvában, de Dávid visszavágyódik Magyarországra, ahová visszatér a két testvér. Pozsony szomszédságában, Bazinban telepsznek le, ahol Dávid feleségül veszi Mihálynak, a zsidó hitközség előjárójának idősebbik leányát, Esztert. Bazinban a bazini grófok, Ferenc és Tamás uralkodnak.

Dávik nagytrőró, becsavagyó férfi, aki hatalomra és kincsekre áhítozik, aki a gazdag Fuggerek hatalmát akarja. József nem a külső ragyogásokat keresi, elmélyülő lélek, telítve lágy finomságokkal, azzal a mélabus szomorúsággal, amelyet a keleti származás öntözött a vérbe. Dávid a győri püspöknek bizalmasa, akit nagy, országos terveinek akar megnyerni. Tudja azonban, hogy magas polcokra, hatalomra csak hitének megtagadásával vezet az út. És elhatározza. Tul van minden hitében és nem érzi a vér visszarágadó ujjait se. Csak Esztert kell még megnyernie. De Eszterben ösztönösen benne ég a származás tüze. Hasztalan minden érv, minden okoskodás. Az értelem elbágyad és meghunyászkodik, de a vér, mely az életet öntözi, amely felszökik az agy mezőnyeire, erősebb minden érvnél.

Itt nyilatkozik először Biró Lajos: „Az asszony nem tudott felelni, amint soha nem tudott előtte és soha nem tudott utána zsidó ember felelni akkor, amikor egy zsidó ember nyugodtan felvetette azt a kérdést, hogy mit élel ok tarthatná őt vissza a jőzen esz és a hideg értelem nevében attól, hogy megkérkedjék.” Itt nyilatkozik először Biró Lajos és itt vége a regénynek. A vallásos zsidót a vallás misztikuma tartja vissza, azt a zsidót azonban, aki kiragadta magát a vallásosság parancsolataiból, aki elvetette az évezredek hitét, aki beletemetkezett azoknak a népeknek a kultúrájába, amelyek között élt és felvette azok szokásait, tulajdonságait, divatját, akiben tehát szerves maradt többé a zsidóság külsőségeiből és lát-szólg belső tartalmából sem, — azt még min-

díg visszatartja valami. Visszatartja lelki megalkotottsága, amely nem tud asszimilálódni, visszatartja a tradíció, visszatartja az öntudatlan hovátartozás elrejtett, de parancsoló érzelmé, visszatartja a vér, amely más vér, más összetételű. A zsidó élet évezredek fejlődése annyi zsidó kincset és bílcset halmozott fel, hogy az nyugodtan tart és nem enged: — a multak zsutolt, vérvért emlékei. A vér és a szív.

Dávid Győrbé készül, ahol a püspök fogja megkeresztelni. Eladja ingatlanait, készül behajtani követeléseit a két gróftól is. Ferenc gróf exaltált magyar nemes, féktelen indulatokkal, aki boszorkancsok között, nők ölében vad tironyákat ül, istenkáromló, hitetlen, de aki ismeri korának tudományát és művészetét, műkincsekre vagyont áldoz. Tamás gróf ájtatos, szentéletű, konok és fanatikus ember. Hideg és sápadt-arcu, Loyola-figura, aki fanatizmusában vérengző v. dállan tud lenni. Ferenc gróf felhorkan, amikor Dávid pénzt kéri. Fenyegetőzik, dühét még ösztökéli Dávid méltóságos büszkesége. És akkor már napok óta munkára vár a bazini várban a selmechányai hóhér.

4.

Most már rohan a tragédia. Holtan találják Maylinger György bazini polgár Janosi fiát. Erreit felmetesztették. A gyilkos a selmechányai hóhér. A gyantut azonban a zsidók felé terelik. És bár senkise hisz bűnösségükben, bűntönne vetik őket. A hitetlen Ferenc gróf részeg önkívületében kacagva fogadja a hírt, csak néha rikolt fel benne az emberi hang.

Weizmann tárgyalásai Lloyd Georgeal

A cionista szervezet követelése — Balfour nyilatkozik a mandátumról

— Az Uj Kelet munkatársától —

London, aug. 3. A cionista külpolitikában az utolsó hónapok alatt látszólagos szélesenedés állott be. Sámueli fő kormányzó kétértelmű kijelentései után az anticionista sajtó olyan híreket terjesztett, hogy az angol kormány revízió alá akarja venni a Balfour-deklarációt és azon az arabság javára bizonyos változásokat kíván eszközölni. Ezekről a hírekről nyomban megjelenésük után kitént, hogy légbőlkapottak, de hivatalos helyről nem cáfolták meg. Csak most, néhány héttel később kezdének hírek kiszivárogni, hogy a cionista világszervezet vezető-férfiai igen aktív politikai munkát fejtettek ki az utóbbi időben aziránt, hogy Palesztina politikai helyzete végre minden kétséget kizáró módon tisztáztassék.

Nachum Szokolov hosszú táncszokásokat folytatott Balfour volt angol külügyminiszterrel.

Balfour kijelentette, hogy a Palesztina-mandátum kérdését a népszövetség szeptemberi ülésén a leghatározottabb formában fogja szövegeztetni. Meggyőződése szerint ez a kérdés a népszövetség legközelebbi ülésén végleges elintézésre kerül, annális inkább, mert sikerült elosztani az Anglia és Franciaország között levő nézeteltéréseket. Angol lapjelentések szerint Churchill gyarmatiügyi miniszter és Samueli fő kormányzó is azon az állásponton van, hogy a mandátum-kérdés mihamarabb megoldassék, mert ez az egyetlen módja az ország pacifikálásának.

Sámueli fő kormányzó egyébként a napokban fogadta kihallgatásán az épen Európába induló arab delegációt és kijelentette, hogy nem lehet szó sem a Balfour-deklaráció megváltoztatásáról, sem a palesztinai bevándorlás megszüntetéséről. A bevándorlást legelőbb úgy szabályozták, hogy az az ország lakosságának érdekeit ne sértse. A kormányzó kijelentette még, hogy

az arab delegáció ne számítson Londonban hivatalos fogadtatásra.

mert csupán egy párt képviselőiben utazik és nem ismerhető el az arab nép egyetlen képviselőjének. Nem állít akadályokat utjuk elé, de hangsúlyozza, hogy az teljesen csillan,

és hasztalan minden erőfeszítés, Dávid híseges cselédei nem tudnak kijutni a városból, hogy a győri püspöknek hirt vigyenek.

Összeül a bíróság. Csupa elfogult, tunya ember, csöndesen ivó és csöndben nemtörődő magyar nemes urak és városi polgárok. Némelyikben van valami szelid emberi részvét, de többje kapzsi, pénzéhes, gyűlölködő. Az alakok szembeállításra olyan markáns, mintha ecsettel dolgozna. Mesteri Gregorovius magister alakja, ő a vád képviselője, elvetemült, tudakos papista. Lelki összetétele: bosszu és gyűlölet. Az egész per, amelybe emberi életek zsugorodnak össze, számára hittudományi és filozófiai torna. Felépíti a maga álbolesleti teóriáját és abba beleszorítja a harminc veszendő életet. Szembehelyezi véle az író a zsidó Rubent, aki hitében és tudásában nem mesen forrongó, gyűlöletében és haragjában emberi.

Szinte patinás alakja a regénynek az öreg Zakariás, a pozsonyi orvos, melegszívű, mely és bölcs zsidó. Bíró Lajos különösen az alakok jellemzésére fordít nagy gondot. Zsidó alakjai olyan elevenen élenek, megjelenésük oly kristályosan tiszták, mintha nem is a múltból idézte volna őket, hanem a jelenből alkotná. A per tárgyalásán bölcselkedő hitviták, bibliai, talimudi részletek és magyarázatok vonulnak végig: sok összegyűjtött zsidó és teológiai és történelmi tudás. Az igazság és az alnokigazság viaskodik egymással. Egyik legdrámaibb erejű részlete a regénynek az, amikor Dávid a hasontalan érvek után odaveti a bíróságnak, hogy már csak ezért sem követhette el a szörnyű bűnt,

mert az angol kormány most is, mint azelőtt, teljesen csillan tart minden megbeszélést a Balfour-deklaráció ügyében, mert legkomolyabb elhatározása, hogy azt az utolsó pontig megvalósítja.

Az arabok európai delegációját, amelyet muzulmánokból és keresztényekből állítottak össze, Mussa Kiazim pasa vezeti. Londonban a delegáció a cionista szervezet végrehajtó bizottságával tárgyalásokat fog folytatni az arabok és zsidók közötti normális viszony helyreállítása érdekében.

Szokolov tárgyalásaival párhuzamosan Weizmann tanár az angol kormánnyal folytatott hosszabb megbeszéléseket. A „Jewish Times” július 27-i jelentése szerint

Weizmann az angol külügyminisztérium épületében több óra hosszat tanácskozott Lloyd Georgeal,

Smuts tábornok, Délafrika miniszterelnökének jelenlétében. Weizmann a cionista világszervezet nevében több kérést terjesztett elő a palesztinai zsidó nemzeti otthonra vonatkozólag. A kérések a nagy akció bizottság prágai határozatain alapulnak. Félhivatalos jelentések szerint Weizmann többek között a következő kívánásokat terjesztette elő:

1. A palesztinai mandátum hivatalos közzététele és Anglia határozott fellépése abban az irányban, hogy a népszövetség a legelőbb időn belül hagyja jóvá a mandátumot.

2. A zsidó légió mielőbbi felállítása a palesztinai angol hadsereg kereteiben.

3. A mandatárius hatalom mellett működő „Jewish Agency” (Zsidó bizottság) hatáskörének pontos körülírása.

Az angol kormány döntése a kérések tekintetében még ismeretlen,

de zsidó politikai körökben bizalommal néznek a döntés elé.

A kormány álláspontjára egyébként világot vet az a nyilatkozat is, amelyet Wood gyarmatiügyi államtitkár az angol alsóház legutóbbi ülésén egy interpellációra való feleletként tett. Johnson Higs képviselő azt a kérdést intézte a gyarmatiügyi miniszterhez, vajjon Allanby lordnak 1918-ik évi proklamációja

szerint a palesztinai kormány a nép akaratán fog-e felépülni, és Palesztina cionizálása is e proklamáció alapján fog-e történni. Wood gyarmatiügyi államtitkár az interpellációra ezt felelte:

— Legyen szabad emlékeztetnem a képviselő urat arra, hogy az angol kormánynak a zsidó nemzeti otthonra vonatkozó deklarációja még 1917-ben, tehát épen egy évvel előbb kelt, mint Allenby tábornok proklamációja. Nagyon természetes, hogy ez utóbbi proklamációban semmi olyan nem foglalhat helyet, ami ellentétben állana az előbbivel. Bár Allenby nyilatkozata nem vonatkozott Palesztinára, a kormány nevében kijelenthetem, hogy Palesztinában az önkormányzatot csak oly mértékben vezethetjük be, amíg az összhangban áll a Balfour deklarációval.

— A ruszinszkói cionisták követelése.

A ruszinszkói cionista kerületi bizottság július hó 31-én gyűlést tartott Munkácson a „Hatechijak” egyesület helyiségében, amelyen bejelentették, hogy a kerület a múlt év novemberi megalakulása óta harmincegy új helyi csoport alakult. A szeptember 1-én kezdődő karlsbadi világkonferenciára delegátusoknak Ruszinszkó képviselőiben Guttman Mór és dr. Sternbach Vilmost, póttagnak dr. Spiegel Sándort választották meg. A gyűlés behatóan foglalkozott a zsidó nemzetiség kisebbségi jogaival és elhatározta, hogy erélyes mozgalmat indít ezeknek a békeszerződésben biztosított jogoknak érvényesítése céljából. Elhatározták memorandum szerkesztését, amelyben a kormánytól kéri: a szombati szünnap elismerését, zsidó iskolák felállítását, a zsidó nyelv használatának elismerését, továbbá, hogy zsidókat szombaton és ünnepponon bíróságokhoz meg ne idézzenek és végül követelik az iskolákban a szombati szünetet. Ruszinszkóban a nagy tömegben földmiveléssel foglalkozó zsidóság érdekében kívánják, hogy a földosztó bizottságban zsidó képviselők is kapjanak helyet, hogy a zsidó földmivelők igényeit ott képviselhesék. A gyűlés végül elhatározta, nyilatkozat közreadását, amely szerint Podkarpatska Russ cionista kerületi bizottsága július 31-én Munkácson tartott ülésén elhatározta, hogy a kerületi bizottság vezető tagjait: Guttman Mór és dr. Spiegel Sándor elnököket, valamint Hausmann Ernő alelnököt felszólítja, hogy a ruszinszkói egyesült zsidópártokban viselt vezető állásokról mondjanak le.

amellyel vádolják, mert alig néhány nappal azelőtt jelentette be a győri püspöknek, hogy ki akar térni. És amikor Gregorovius mester egész testével előrehajolva mutatoujját Dávidra szegi és mondja:

— Mondt utánam: hiszek a Jézus Krisztusban, Isten fiában... — Dávid megremeg, szólásra nyitja az ajkát, de szó nem jön ki a száján. Az elszánás negy pillanatában benne fuldoklik minden erő.

A regény csodálatosan szép részlete az, amikor az író Izrael hivatottságáról beszélget. Zakariás, az öreg orvos mondja a börtönben:

— Amióta Izrael elszéledt a világon: átvette és magával hurcolja a próféták rettenetes örökségét, akarja a lehetetlent, meg akarja változtatni a világot. Ahelyett, hogy megpihenna, lerakná magáról vélt küldetésének irtózatot terhet és lenne olyan, mint a többi népek, ahelyett meg akarja változtatni a földet és ostromolja az eget és amikor a föld nem változik meg és az ég hallgat, de közben őt máglyára küldik, akkor győtrődve veri az öklével a kősziklát és azt kérdi csodálkozva és őrvongva: Mit akar tőlünk az Ur? És ne feleld azt nekem, hogy ki akartál menni a zsidóságból és ott akartod hagyni a kiválasztottság szép babonáját és végzetes tévedését. Mert mit ér a kimaneteled, ha magaddal akartod vinni a tévedésnek és babonának a lényegét: azt, hogy az embert meg lehet változtatni?

És jön a bízzallás. Az erősek tagadnak, a gyengéek megrögnék a feszítőrudak és hüvelykujjakkal húsbasajtólyágyáira mutatnak. Józsefnek, akinek mély filozófiai és etikai ti-

tokba sűrűsödik bele az élete, erőt ad az a békítő gondolat. „Az a gondolat, hogy épeszü és józan emberek egy másik embert így kinozhatnak, olyan idegen volt számára, olyan távoli, olyan megfoghatatlan, hogy az elméjében és a lelkében ez a gondolat eddig nem tudott helyet találni.”

És David, aki értelmével el akart távozni a zsidóságtól, a közös győrelmekben lelkével és megalázkodásával visszatér testvéreivel és amikor a bíróság megkérdezi tőle: „Feléj David zsidó, kívánod felvenni a szent keresztet?” keményen feleli: „Nem!”

És az ítélet. Máglyanalállal kell halni a bazini zsidóknak. Most már a töm kívánja halálukat, mert a zsidók jószága marad. A bíróság józan, de gyenge uraiban egy pillanatra megszólal a lelki Ferenc gróf igazságérzete és az italtól nem fojtott kulturája szintén felháborodik pillanatra. De Tamás gróf győz, tíz bágyat sárga tűzszlop rajzolódik a kék égre. A máglyák leégnek és helyükön por és hamu marad.

5.

És akik olvasni tudnak a betűk értelmét mögött, a bazini zsidók tragédiájában megtalálják az új zsidó tragédiát. Akik bele tudnak merülni a népek történéseibe, a távoli idők rajzában éles vonalaiból kiemelkedni látják a magyarországi zsidóság nagy vérvádját.

„A Bazini zsidók” zsidóregény és szimbolizmus: az író nem mondja, de aki elolvassa tudja: a kincz bazini vára a mai Magyarország.

Váro.

A Budapesti Ujságírók Egyesületének válasza

Szász Zoltán ügyében — „Kötelességszerű figyelemmel” kísérik a vizsgálatot — A vizsgálóbíró végzése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az erdélyi és bánáti ujságírók mint ismeretes, tiltakozó határozatban adták kifejezésüket fölháborodásuknak, amiért a magyar hatóságok Szász Zoltán, Gergely Győző, Persián Ádám és más ujságírók letartóztatását elrendelték. A határozatot megküldték a Budapesti Ujságírók Egyesületének, amelytől ma a következő válasz érkezett:

Budapest, augusztus 3.

Az Erdélyi és Bánáti Ujságíróegyesület tekintetes választmányának

Kolozsvár

Az egyesület tagjai közül ujságírói működéséből kifolyólag egyedül Szász Zoltán tartóztatták le a magyar törvények megsértésének gyanúja alatt. A királyi ügyészség rendelkezése folyik ellene a törvényes vizsgálat. A Magyarországi Ujságírók Egyesülete kötelességszerűen figyelemmel kíséri a vizsgálatot és amennyiben bebizonyosodik, hogy a magyar törvények ellen vétett, a maga részéről alapszabályszerűen eljár ellene, ha pedig ártatlansága derülne ki, megfelelő elégtételhez segíti.

Hazafias és kártársi üdvözléssel

a Magyarországi Ujságírók Egyesülete.

A válasz, amely enyhén farizeusnak mondható, némely megállapításával nem fődi a tényeket. Így mindjárt az első sem. Mert nem egyedül Szász Zoltán, hanem vele együtt Bánóczy Lászlót, Madzsart, Persiánt, Gergely Győzőt is letartóztatták, vagy üldözik ujságírói működésükből kifolyólag. Azt is állítja a felelet, hogy az egyesület Szász Zoltán ártatlansága kiderítése esetén megfelelő elégtételhez segíti. Nos hát az ártatlansága már ki is derült éppen a vizsgálóbíró végzéséből. A végzés ugyanis a letartóztatást többek között a következőkkel indokolja:

A nyomozás adataiból, nevezetesen a nyomozati iratokhoz csatolt levelekből kétségtelenül megállapítható, hogy a Wienben Garami Ernő és Lovász Márton szerkesztésében megjelenő, Magyarországról ellenséges hangon nyilatkozó „Jövő” című lap részére f. év elejétől

fogva azon célból, hogy a külföld előtt a magyar állam iránti megbecsülést csorbítsák, hiteltét sértsék és az antant hatalmait a magyar állam elleni ellenséges cselekményre bírják egy titkos társaság nevezett lapban való közlés, tehát terjesztés végett megküldött cikkeiben és tudósításaiban valótlán tényeket közölt a Magyarországon dühöngő fehér terrortól, a nemzeti hadsereg tagjai által elkövetett lopások, zsarolások és gyilkosságokról.

A tudósítások egyrésze, amellyel céljuk nyilván az volt, hogy ellenséges cselekményre bírják Magyarországot ellen az antantot lopott bizalmas katonai rendeleteknek, a nemzetgyűlés zárt üléséről szóló híreknek az antant ellenőrző bizottságának való továbbítás végett küldött ki.

Ezek a tudósítások és cikkek nagy része ugyanazon gépirással, ugyanolyan papirosan irattak és titkos jellel vannak ellátva és legnagyobb része Bánóczy Dénes Wien címére lettek Budapestre fölvadva. Az elfogott levelekből megállapítható, hogy Szász Zoltán, aki ezt egyébként maga is beismeri, Garami Ernő részére Madzsarral és Gergellyel megállapodva folyó évben a „Népszava” szerkesztőségében több cikket diktált gépbe a „Jövő”-nek és hogy ezeket a Wienbe való elküldés végett Gergelynek átadott cikkeket a „Jövő” című lap le is közölte.

Ez az indoklás elég világosan megmondja, hogy csak ujságírói működéséről lehet a letartóztatott zsurnaliszták esetében szó, semmilyen más bűncselekményről. A „Jövő”-ben megjelent cikkek nyomán nem tartóztatták le mindjárt Szász Zoltánt és társait csak később, amikor a kurzusra nevezve veszedelmessé vált Szász Zoltán becsületes szókimondása. Nyilvánvaló tehát a politikum. Ha a Budapesti Ujságírók Egyesülete, amely most fegyelmi elé állítja Szász Zoltánt függetleníteni tudja magát a kurzustól és politikájától, akkor tiltakoznia kellett volna az ujságírók és a sajtószabadság ellen elkövetett merénylet miatt vajjon függetlenítheti-e magát?

Az oroszországi kolerajárvány

megbetegedések kilencven százaléka halálos — A szovjet kormány elfogadta Hoover feltevéit — Trockijt őrzik

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, aug. 3. A „Berliner Tageblatt” pétervári munkatársa részletesen beszámol az oroszországi viszonyokról. Pétervárról — írja — eltűnt az intelligencia. A munkásságból hiányzik a fegyver, az emberek alig dolgoznak. Az élelmiszeradag: egy font kenyér egy napra, fél font cukor egy hónapra, egy font szárított hal egy hónapra, kevés dohány, só, néhány skatulya gyufa, ez minden, amit kapni lehet. A gyárak hetvenöt százaléka nem dolgozik, mert hiány van szénben és nyersvasban.

A kormány nyíltan beismeri ezeket az állapotokat.

Segélyt kizárólag a külföldtől várnak. Oroszország egyelőre aranyért kénytelen vásárolni, mert nincs készlete és hiányosak szállítási eszközei. Péterváron nagyon magasárért még csak kapni valamit. Az éhező területeken azonban a helyzet katasztrofális. Az éhségterületek északon a Kaukázusnál kezdődnek és egészen Moszkváig nyúlnak. A lakosság fáték örül fel és azt sűti meg kenyérnek. A német kolóniákban is siralmas a helyzet. Itt különösen a kolera pusztít.

A megbetegedések kilencven százaléka halálos.

A szovjetkormány elfogadta Hoover feltevéit, amelyekhez kötötte az oroszországi segélyakciót. A szovjetkormány felkérte Hoovert, hogy Amerika azonnal küldje ki delegátusait

Rigába, Revalba és Moszkvába. Hoover kijelentette, hogy az orosz kormánnyal történt megállapodás alapján az élelmiszert szállítás megindult Oroszországba. A szállítást Danzigon keresztül fogják lebonyolítani.

Havonta másfélmillió dollár értékű élelmiszert szállítanak

Oroszországba. Amerika egyelőre nem veszi igénybe a társadalom áldozatkészségét, mert az állam tekintélyes készletekkel rendelkezik. A segélyakció már a napokban megindul. Hoover feltételei között szerepel az is, hogy az Oroszországban letartóztatott amerikai polgárokat a szovjetkormánynak szabadon kell engednie. A szovjetkormány ennek a követelésnek már eleget is tett. Szabadonhosszátölték az összes amerikai állampolgárokat, köztük Harryson asszony híres amerikai ujságírónőt és titkárját, Franceot. Maxim Gorkij a híres orosz író megérkezett Berlinbe. Fogadta a külföldi lapok munkatársait, akiknek elmondotta, hogy Oroszország helyzete kétségbeesítő és kérte, hogy fejtsenek ki agitációt hazájukban az oroszországi éhínség leküzdésére.

Oroszország helppolitikai helyzetéről

válságos hírek érkeznek.

Lenin komolyan gondol arra, hogy enyhít a diktatúrán és demokratikus átalakulás felé viszi Oroszországot. Trockij ellenzi minden olyan kormány uralomrajutását, amelyben a mérsékelt szocialistapártok is helyet foglalhatnak. Állítólag Trockij ezért már ki is zárták a kormányzástól, nem vesz részt az állam ügyeinek vezetésében és Moszkvában őrizet alatt van.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakozzatok a Tarbutra!

PIS PUS

(*) Harding ismét fogadta a cionistákat. Több ízben fogadta őket, Weizmann amerikai tartózkodása idején is nagyjelentőségű fogadtatás volt, az Unió elnökének kijelentései akkor a mozgalomra nagy hatást tettek. Az újabb fogadtatás elé nagy várakozással néztek az amerikai cionisták, új megnyilatkozást vártak Hardingtól az ujcionista-helyzetben. A Fehér Házban megjelent az ujcionista végrehajtó bizottság élén Mr. Conhegm, aki előadta, hogy Palesztina a három világvallás békéjének és együttes-működésének szimbóluma lesz. „Lehetne!” — szölt az elnök mosolyogva. Milyen gondolatot takar ez a szó? Lehetne, jelenthetné Palesztinát, ha a zsidóság egységes lenne. Lehetne zsidó önbizalom, lehetne megbecsülés, lehetne megértés a más nemzetbeliek részéről, ha itt benn egység lenne és nem kicsinyes széjjelvonás. Ezt manifestálta egyetlen szóval Harding elnök. Szép és megbecsülendő intézés, de egyuttal röstelni való, hogy olyantól kellett hallani, aki nem vér a vérünkben. Megnyugtató viszont, hogy öt valószínűleg megszívleljük. Mert a mieink közül valók intését a legtrikább esetben szoktuk meghallgatni.

*

Ki meri még azt állítani, hogy Horthyországban, vagy Magyarországon, vagy hívják úgy, ahogy tetszik, nincsen jog, vagyon és életbiztonság, egyszóval konszolidáció? Mert mi bizonyítaná jobban az európai erkölcsöket és konszolidációt, mint az, hogy az állam és a hatóságok, a társadalom legalsó rétegével is szeretettel és megértéssel foglalkoznak. A régi jó időkre példái, elsőrangúan jellemző volt, hogy a meghalt József főherceg, a maiunk apja, a kőborcigányok letelepítésével foglalkozott, szakszerű könyvet is írt róluk és valóságos uri mániája volt a cigánytársadalom boldogítása. Hjah, Magyarország akkor olyan konszolidált állapotban volt, hogy bőven ráért a kőborcigányok dolgaival is törődni. No hát Horthyország ráduplázott a régi, békebeli Magyarországra. Megmutatta, hogy ő is van már annyira konszolidálva, hogy ráér foglalkozni a kőborcigányok letelepítésével. Sőt — és itt van a ráduplázás: nem csak elméletileg, mint néhai József főherceg, hanem a legkézzelfoghatóbb gyakorlati módon. Mert igenis, Horthyország már le is telepítette őket. Le. Sőt. Be. Az izsáki zsidó templomba. Igaz ugyan, hogy előbb egy kicsikét véresen kiverték Izsák község határából a zsidókat: néhányat egy kicsit agyonvertek, néhányat egy kicsit kezét-lábát törték, a többi meg, aki birta elmenekülni. De ez mindegy, vagy legföljebb csak egy kicsiny szépségszó. A fontos az, hogy az üresen és gazdátlanul maradt izsáki zsidó templomba egy karaván kőborcigányt telepítettek be és a meztelen cigánypurdék hatósági segédlettel szánkának a zsidó szentkönyveken. Egyszóval: megkezdették a kőborcigányok végleges letelepítését. Ki merné még ez után is állítani, hogy Horthy-Magyarországon nincsen konszolidáció?

*

Ugy-e olvasóm, láttad már a varieték dzsigelő négerét és láttál előkelő autókön néger sofírt és előkelő hotelek halijában néger portást? Azt hiszed, hogy a világba szétszóródott minden néger portáspapkát visel, bokáját rázza, az autó kormány kerekét tartja, kócot nyel, esetleg boxpárbajt vív? Bizony tévedsz jó olvasó! A négernek igazán hazájában, Amerikában, ahová elszármaztak még a rab-szolgatartó-időkben, a tropikus Afrikából, a néger nemcsak ilyen speciális foglalkozásokat űz, nemcsak olyan exotikus jelenség, mint nálunk az apró tárgyványokat árusító, tőmpelábu kínai, hanem az állami életnek, a társadalomnak és kulturának számottevő tényezői. Ez a fekete faj, amelyről képzeletünk, ifjuságunk olvasmányain keresztül, a „Tamás hácsi kunyhója” szomorú történetén keresztül alkotott képét magának és fantasztikus regényekből táptálozott, csak sötét színével, vastag alsóajkával és tompa orrával különbözik az amerikai jenkiktől, Szellemi élete vagy proletársors, hivatása teljesen olyan, mint a fehér amerikaié. És a feketét, akitől még mindig vérvált iszony tartja vissza a fehért, még ma is sokszor fenyegeti a fehérember lincselő keze. A négernek most tartják második nemzetközi kongresszusukat: milyen hatalmas haladás az amerikai polgárháborútól, amely szabadá tette őket a szervezetségnek eddig a napjáig. Mert a nyugati kulturájú néger már mindent levett magáról, amit ősei az őserdőből hoztak, csak azt az előítéletet nem, amelyet a fehérember képzel bele fekete színébe.

Prónay felkavarta a magyar politikai életet

Beniczkyt tömegesen provokálják — Rakovszkyt elejtették

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Beniczky Ödön erőteljes támadása Horthyék ellen és Rakovszky István házelnök lemondása kavargásba hozta a magyarországi belpolitikai életet.

A nemzetgyűlés megüresedett elnöki székeket betöltése körül a két kormányzópárt viv heves harcot. Mindegyik magának akarja megszerezni az ország legelső közjogi méltóságát. Kiderült, hogy az első napi ováció, amelyet néhányan Rakovszky mellett rendeztek, nem volt őszinte. Még saját pártjában, a Keresztény Egyesülés Párt-jában sem okozott a lemondás ténye nagyobb feltűnést és ma már csak az érdekli a pártot, hogy ki legyen Rakovszky utóda. A budapesti sajtó is, amelynek egy része az első napon még megköszöntött néhány frázist Rakovszky a sajtószabadság védelmében a multban kifejtett munkásságáról, hűvösen kezeli a távozó elnököt. A kiszagdapárt számbeli túlsúlyára való hivatkozással a maga számára akarja megnyerni az elnöki széket és ennek az igényének már világosan kifejezést is adott. Lényegében a pártban nincs nézeteltérés a házelnökség betöltésére vonatkozólag, annál kevésbé, mert gróf Bethlen István miniszterelnöknek, aki az utóbbi napokban erősen közlekedett a kiszagdapárthoz, nincs kifogása a terv ellen. A személyi kérdések azonban annál több gondot adnak a párt vezetőinek. A Rubinek—Schandl—Örffy csoport Gaál Gaszton mellett agít, míg egy tekintélyes csoport Bottlik József alelnök mellett érvel. Épen a személyi differenciák miatt a párt szívesen látná, ha az elnöki szék betöltését a nemzetgyűlés őszre halasztaná.

Prónaynak és tisztjeinek brutális támadása, amelyet Rakovszky ellen az ismeretes levéllel intéztek, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságát is foglalkoztatja. A mentelmi bizottság megidézte és kihallgatta Prónayékat. Prónay kijelentette, hogy a levél nem a Ház elnökének, hanem a már lemondott Rakovszkyknak szólt. A mentelmi bizottság a Háznak azt javasolja, hogy

mondja ki Rakovszky István mentelmi jogának megsértését és utasítsa a honvédelmi minisztert, hogy Prónay Pál alezredek ellen szigorúan járjon el.

A határozatot a bizottság egyhangulag hozta.

A magyar kormány legsúlyosabb gondja ma kétségtelenül az a támadás, amelyet a mindenre elszánt Beniczky Ödön indított a kurzus ellen. Bethlen gróf miniszterelnök mindent elkövet, hogy Beniczkyt az ígért sorozatos attackoktól elriassza. Az Ebredők plakátokon uszítanak Beniczky ellen, a nemzeti hadsereg tisztjei egyénileg akarják lehetetlenné tenni azáltal, hogy a lovagias afféroknek egész sorozatát indítják ellene és még attól sem riadnak vissza, hogy lakásán támadják meg. Sőt felvonult Beniczky ellen Héjjas is, aki a kecskeméti városi közgyűlés határozatát erőszakolta ki. A közgyűlés, amelyen különben minden terror ellenére is csak huszonegyen jelentek meg — küldöttséget menesztett Budapestre, amely memorandumában a Horthy-ellenes támadásokat a nemzet ellen elkövetett izgatásnak minősíti és követeli, hogy Horthy ellenségeit fosszák meg mandátumuktól. Bethlen miniszterelnök és Ráday belügyminiszter fogadta ugyan a küldöttséget, de már Bottlik József, a kiszagdapárt egyik vezetőembere a küldöttség fogadását azzal utasította el, hogy ő a Ház elnökségének a tagja és mint ilyen, nem politizálhat.

Beniczky mindezekkel szemben kijelentette, hogy őt sem Héjjas memoranduma, sem Horthy tisztjei, akik interpellációja után fenyegető levelet intéztek hozzá, sem az Ebredők plakátja

nem tarthatja vissza attól, hogy támadó akcióját befejezze.

Beniczky barátai előtt a következőket mondotta

— A legsúlyosabb becsületsértések halmaza a levél. A legenyhébb kifejezés benne: „gyáva kutya”. Engem már mindennek elmondottak. Endrei főszolgabíró, gyáva rágalmazónak nevezett, a ceglédi ebredők sürgönyben támadtak rám, ezek azonban mind olyan dolgok, amelyekre én nem reagálok. Az általam előadottak ügyében a vizsgálatot megindították és minden más dolog csak mellékvágányra akarja terelni a főtárgyat. Mielőtt ennek az akciónak nekiindultam, rinocerosz-bőrt huztam magamra, melyet akkor fogok megint levetni, ha a dolgok végére érkezem.

Beniczkyt még Windischgrätz herceg sem tudta elhatározásától eltántorítani, aki a szent ólra figyelmeztette barátját. A szent cél alatt azt értette, hogy amennyiben Beniczky újra megismétli horthyellenes attackját, a habsburg-ellenes kiszagdapártot végleg és döntőleg Horthy karjaiba kergetné.

Ezzel szemben Beniczky azzal érvelt, hogy a kiszagdapárt nem képviseli az ország közvéleményét, azonkívül a kiszagdapárt nem is egységesen Horthy-párti, az ország közvéleménye pedig Horthy-ellenes.

Beniczkyt különben legjobban fegyvertársai legalább látszólag elhagyták; Frídrich elutazott Budapestre, sőt Vázsonyi Vilmos is jónak látta eltávozni a magyar fővárosból. Beniczkynek úgy látszik jobbak az idegei.

Magyarország felvételét kéri a népszövetségbe

A kisantant tiltakozik a felvétel ellen — A nagykövetek tanácsának ultimátuma Nyugatmagyarország kiűritésére

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, aug. 4. Az állandóan lappangó monarchista puccs és főleg a legitimisták törekvése, hogy IV. Károlyt a magyar trónra visszautalítsák, Magyarországot újabb súlyos külpolitikai válságba sodorta. Gróf Bánffy Miklós külügyminiszter benyújtotta Magyarország kérvényét a népszövetség tanácsához, amelytől a népszövetségbe való felvételét kéri. Ajánlóként Olaszország szerepel, de a felvételnek súlyos akadályai támadtak.

Benes cseh külügyminiszter ugyanis mihelyt a felvételi kérvényről tudomást szerzett, mozgalmat indított a kisantant körében a kérvény elutasítása érdekében. Benes arra akarja rábírní a kisantantba tömörült államokat, hogy hivatalosan foglaljanak állást a felvétel ellen. A cseh külügyminiszter utal arra a veszélyre, amely a bécsi és a budapesti monarchista restaurációs törekvésekből Csehországra és a többi, Magyarországgal szomszédos államra hármlék. A prágai sajtó szintén kifogásokat hangoztat Magyarország felvétele ellen. Így a „Prager Presse” is elítéli a magyar politikuskok eljárását. A magyar politikuskok — írja a lap — a népszövetség segítségével akarják Károlyt a trónra visszautalítani. Nagyon tévednek, ha azt hiszik, hogy ez sikerülni fog, mert Magyarországnak a népszövetségbe való belépését csak akkor engedélyezik, ha biztosítékot nyújt arra, hogy a Habsburgok többé nem térhetnek vissza a magyar trónra.

Tegnap a magyar kormány megkapta a nagykövetek tanácsának átiratát, amely ultimátumszerűen felhívja Magyarországot, hogy a nyugatmagyarországi vármegyéket augusztus 25-éig föltétlenül adja át Németausztriának.

Poincare Magyarország ellen

Páris, aug. 3. (Dorian.) Poincare hosszabb cikket ír a trianoni békeszerződéssel kapcsolatban. Éles hangon bírálja azokat a szenátorokat, akik felszólaltak Magyarország mellett, kijelenti, hogy Franciaországnak szoros baráti viszonyban kell élnie Romániával, Csehszlovákiával, Jugoszláviával és Lengyelországgal.

Életünk gyermekeinkben teljesül Magunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	.. . . .	977
Küldőhivatal	.. . . .	844
Zs. N. Sz.	.. . . .	558

Dolgosni kell

Alkik az erdélyi zsidóság bizalmából Karlsbadba mennék, szépen kérjük őket, ne gyömszöljenek tulsok utavalót a tarisnyába. Bár hiszen igaz, hogy aki ért hozzá, akár tíz takaros szónoklatot is facsarhat abból, amit idevaló lelkek politikának vallanak és legalább huszat abból, amit ő előtte mások más beszédekből facsartak ki. Az emberek általában szóra szomjasak és a magukéra leginkább, de ezuttal mégis mérsékelten kell ineni mindenkit. A Palesztina-programnak egy pontja van: cselekedjétek. A többi: mártás, hig felöntés és üres szöbanchanália.

Érezni kell mindenkinek, hogy ez a mos-tani idő nem türi meg a lassu tempót. Világnagy események gomolyognak a hátunk mögött és előrehajtanak. Aki nem takarítja be szőrűjébe idejekorán az élelmét, éhkoppon maradhat. Palesztina ügyét telő alá kell hozni minél hamarabb, mert ha sokáig várunk, egy új világbonyodalom az eddigi eredményektől is megfeszthat.

Nem úgy értjük, hogy az egész államkiépítést végezzék el sebbel-lobbal, egy pár rövid esztendő alatt. Ami több generációnak is sok, azt egy generáció ugysem végezheti el. A mi feladatunk az, hogy az államkiépítés feltételeit teremtsük meg. Ezt pedig csak munkával lehet elérni, nem pedig hosszú lélegeztető és kényelmes tanakodással.

Sietni kell, nem csak a világpolitikai események miatt, amelyek haladásra negatnak, de az emberek miatt is, akik között a huzarona türelmetlenek és kételkedőket nevel. A türelmetlenek ma még a mi táborunkban vannak, a kételkedők a tulsó parton állnak. A türelmetlenek a megteljesülés sóvárgásától türelmetlenek, a kételkedők az eszmétől való idegenségükben lettek kételkedők. Mégis egy nyelven beszél a türelmetlen és a kételkedő is. A türelmetlen, akinek biztatás kell, a tamáskodó, akinek meggyőztetés kell, a biztatásokra és az argumentumokra egyformán csak azt mondja: szép, szép a cioni gondolat, de sokáig tart, amíg valóság lesz belőle.

Minden elprédált nap nekik ad igazat és minden elprédált óra a cioni eszme apostolaitól vesz el egy érvelést. Hiszen meg lehet nekik mondani, hogy ennek a szerzetűvaló türelmetlensége ép oly esztelen, mint amannak a kételkedése. Rómát sem építették fel egy nap alatt, pedig azt csak építeni kellett. Palesztinát pedig újjáépíteni kell. Rekonstruálni kell és tovább építeni. A régi át szerkeszteni, az urvalat átmódernizálni, elvesztetteket meghódítani, meyhódítottakat a zsidó életre nevelni; hát ez nem egy munka, hanem sokféle és ehez generációk kelle nek, nem egy pár esztendő.

Lehet mást is mondani a türelmetleneknek és a kételkedőknek. Mert várnak épen a Palesztináért dolgozóktól csodatevéseket, mikor tudhatják, hogy roppant lassu mozgások vetik előre a fejlődést. Az emberiség irtózik a meghajszollatástól és több emberöltőn át ejtőzik egy igazságon. Hiába van magában az eszmében a meggyőző erő, az emberiség magysozni akarja az igazságot, nem legyőzteni általa. Akármilyen egyszerű az igazság, sokszor egy évszázad is kevés, hogy az emberiség értelmébe belehatolhason. Kilencven esztendő kellett hozzá, amíg Avogaro atom-elméletét, amely az abszolút súlymérést a kémiai testek egymáshoz való viszonyában lehetővé tette, elfojadta a tudomány.

A tudomány igazságokkal dolgozik, az emberiség hangulatokkal. Az emberiség tehát nem lehet fürgébb, mint a tudomány. Ha egy szédítően nagy koncepció lassan érik, hát abból még nem következik, hogy nem is fog megérni sohasem. Megéri bizony és a cioni eszméből is kiféslik majd a jól képzett zsidó állam, csak

azt ne várja senki, hogy ez egy nap alatt történjen meg. Viszont azt se várhatja senki, hogy a türelmetlenkedés előbbre viszi a dolgokat. Mert ha lassan megy is előre a Palesztina-építés, tudni kell, az akadályok nem mind belülről nőnek ki, hanem a legtöbbet kívülről vetik a munka elé. Ha száz akadály van, egészen bizonyos, hogy kilencvenkilencel kevesebb volna, ha nem türelmetlenkednének és nem tamaskodnának az emberek. De mert mégis vannak türelmetlenek és tamaskodók, hát dolgozni kell és nem disputálni, mert argumentumnak a kételkedőkkel szemben és bistatásnak a türelmetlenekkel szemben mégis csak legjobb a munka, amely előrehalad. u. p.

A román királyi pár Rambouilletben. Párisból jelentik: Kedden reggel a román király és királyné autón Párisból Rambouilletba ment, ahol Millerand fogadta őket. Itt tiszteletükre dezsőne volt, amelyen Briand miniszterelnök is részt vett. Ezután a királyi pár Millerand elnökkel, annak feleségével és Ghica herceg, román követvel sétára ment a rambouilleti erdőbe. Innen még kedden este visszatértek Párisba. Az egész francia sajtó lelkesen üdvözi a román királyi párt és azt írja, hogy egyedül a királyi párnak köszönhető, hogy a háború folyamán Románia kitartott a szövetségesek mellett.

A közlekedésügyi miniszter Kisenorban. Kisenorból jelentik: Valeanu tábornok, közlekedésügyi miniszter ma ideérkezett, hogy megvizsgálja Beszarabia közlekedésügyi viszonyait.

Belépőjegyek a karlsbadi cionista kongresszusra. A cionista világkongresszus erdélyi előkészítő irodája közli: A karlsbadi központi irodája a kongresszusra utazó erdélyi vendégek részére tíz ülő és husz állóhelyet tartott fenn, amelyeket az erdélyi részi iroda a következőképpen osztott fel: Arad 2 ülő 3 állóhely, Dés 1 állóhely, Gyulafehérvár 1 állóhely, Nagyvárad 1 ülő 1 állóhely, Marosvásárhely 1 ülő 3 állóhely. Máramaros-sziget 2 ülő és 4 állóhely, Szatmár 2 ülő és 1 állóhely. Egy permanens ülőhely ára 500 lei, egy permanens állóhely ára 30 lei. Akik a jegyeket igénybe óhajtják venni, a jegyek árait legkésőbb augusztus 9-ig küldjék be az erdélyi előkészítő irodának (Cluj Szentlélek-u. 1. a), mert a központi iroda a jegyeket csak augusztus 10-ig tartja fenn.

Az egészségügyi államtitkár szabadságon. Dr. Moldován Gyula Erdély egészségügyi államtitkára szabadságra utazott. Távollétében dr. Sturza Marius helyettesíti.

Herzl-ünnepély Erzsébetvárosban. Méltó ünnepség keretében emlékezett meg Erzsébetváros nemzeti zsidósága Herzl Tivadar halálának 17. éves évfordulójának. Julius 31-én a templomban tartották meg az emléktünnepet, amelyet Herzlinger Dezső helyi csoportelnök nyitott meg. Az emlékbeszédet dr. Kohányi Rezső nagyváradi kereskedelmi iskolai tanár tartotta. Kohn József hitoktató gyászimát mondott, az ünnepség a Hatikva élenklésével ért véget.

Caruso újabb halálhíre. Rómából jelentik: Caruso, a világhírű tenorista Nápolyban meghalt. A hír megerősítésére szorul, annál is inkább, mert Carusónak már hónapokkal ezelőtt is halálhírét költötték, ami azonban csak reklámnak bizonyult.

A családi nevek héberesítése Palesztinában. Jeruzsálemből jelentik: A kormány nemrég dekretumot adott ki, amelyben megengedi a családi nevek héberesítését. Az új héber neveket közzé kell tenni a hivatalos lapban.

A fogyasztási adó lerovásának új módja. Bukarestből jelentik: Szeptember elsejétől kezdve a fogyasztási adót nem bányákban, mint az a kávéházakban és mulatóhelyeken ma történik, hanem egy, a pénzügyminisztérium által készített regiszterrel fogják leróni. Remélik, hogy az adó kezelesének ez a módja megkönnyíti és egyszerűbbé teszi az egész eljárást.

Einstein elméletének igazolása. Einstein relativitási elméletének egyik főtétele, hogy a nap spektrális képe a nehézkedésnél fogva vörös szín felé elhajlik. Az amerikai csillagászok, bár a legtöbbszörrel eszközökkel rendelkeznek, nem tudták Einstein e tételét igazolni. Perot és Fabry francia tanárok a párisi tudományos akadémián nemrég bejelentették, hogy Einsteinnak igaza van. Einstein ellenfelei ezt az elhajlást más oknak tulajdonítják. A világhírű tudós ez év végén a potsdami obszervatóriumban megejtendő kísérleteivel a relativitás elméletének gyakorlati kritériumait fogja beigazolni.

Leszállították a vasuti utánvételi díjakat. A CFR vezérigazgató-sága a vasuti utánvételi és elővételi díjakat ötven százalékkal leszállította. A díjak jelenleg hat, illetve három százalékos tesznek ki.

Kongresszusra utazók! Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség ismételtén és hangsúlyozottan felhívja mindazon kongresszusi vendégeket, akik részvételüket kellő időben bejelentették, hogy a belépőjegyek árát haladéktalanul juttassák el a Szövetséghez, mert a karlsbadi iroda kizárólag csak azok számára tart fenn jegyeket, akik azok árát előzetesen kifizették s így akik e felhívásnak eleget nem tesznek, semmi körülmények között nem számíthatnak arra, hogy az üléseken résztvehessenek. A lakásra igényt tartó vendégek augusztus 15-ig okvetlenül jelentésként ezt be a Szövetségnek és minden további értesítést nem várva, biztosan számíthatnak rá, hogy elhelyezésük okvetlenül biztosítva lesz.

Alsóausztriában sztrájkolnak az államhivatalnokok. Bécsből jelentik: Julius 31-én az összes alsóausztriai államhivatalnokok sztrájkolnak. A hivatalnokok már régóta elégedetlenek anyagi helyzetükkel és legutóbb memorandumban fordultak a kormányhoz, amely azonban követeléseiket elutasította. Ezzel kitört a sztrájk. A békítési tárgyalások megkezdődtek.

Négerkongresszusa Londonból. Londonból jelentik: A néger nép II. nemzetközi kongresszusát augusztusban tartják Newyorkban. A kongresszuson mintegy 5000 delegátus vesz részt és mindent megvitának, amely a néger népre vonatkozik.

Vádak Hindenburg, Ludendorff és Falkenheim ellen. Lyonból jelentik: Berlini jelentés szerint Hoffmann tábornok, aki a brestlitovszki béketárgyalásoknál vált ismeretessé, Ludendorff, Hindenburg és Falkenheim tábornokok ellen éles kritikákat írt. Hoffmann Falkenheimot nevezi a háború legnagyobb büntetésének, Hindenburgot és Ludendorffot tehetetlenségnek mondja. Ludendorff segédei magyarázatot kértek Hoffmanntól. Az eset nagy izgalmat keltett egész Németországban.

A vendéglői és kávéházi árak maximálása maradnak. A városi tanács néhány héttel ezelőtt újból maximálta a vendéglői és kávéházi árakat. A vendéglői és kávéháztulajdonosok a maximálás ellen felebbeszépet jelentettek be, amelyet azzal indokoltak, hogy a kávéház- és vendéglőüzemek ipari üzemek, ezeknek termékeit pedig a városi tanács nem maximálta. A tanács tegnap foglalkozott a felebbeszéssel és hosszas tanácskozás után elutasította. A kávéház- és vendéglőtulajdonosok most a belügyminiszterhez fordulnak sérelmeik orvoslásáért.

Nagy földrengés Olaszországban. Párisból jelentik: Olaszország déli részében nagy földrengés volt. Bariban a postahivatal romjai alól sok holttestet húztak ki.

Vérhaszjárvány Kolozsmegyében. Kolozsvári egészségügyi államtitkárságtól kapott értesülésünk szerint, Kolozsmegyében újabban számos vérhasmegbetegedés történt és a betegség sok helyen járványszerűen lépett fel. Vérhasbeteg fordultak elő Szolnok-Doboka vármegyében is. A betegséget főleg a nyers gyümölcs terjeszti. Erdély általános egészségügyi helyzete egyébként elég kedvező, másfele járvány sehol nincsen.

A palesztinai emlékművek gondozása. Jeruzsálemből jelentik: A kormány, a régi palesztinai emlékművek (épület, szobormaradványok), gondozására bizottságot alakított, amely permanens működésben lesz.

Elítélték Ferenc József unokáját. Badenből jelentik: Néhány héttel ezelőtt dr. Klein ügyvéd becsületsértés miatt feljelentést tett az itteni törvényszéken Windischgraetz Erzsébet hercegnő ellen, aki egy peres tárgyalás alkalmával dr. Kleint súlyosan megsértette. A törvényszék a minap tartott ülésen felszólította a hercegnőt, hogy kérjen az ügyvédtől bocsánatot. Minthogy Windischgraetz Erzsébet ezt megtagadta, a bíróság öt napi elzárásra és harmincezer korona pénzbüntetésre ítélte.

Beszterecén egy rendőr megvert egy kereskedőt. Beszterceből jelentik: Felháborító eset történt nemrég a város egyik régi, tekintélyes zsidó polgárával: Hirsch Lajos cipőkereskedővel. A Főtéren lévő üzlete előtt egy délelőtti verekedés támadt, amelynek zajára Hirsch kiment az üzletéből és csendesíteni próbálta a verekedőket. Amikor már s etváiasztotta őket, az üzlet elő érkezett egy rendőr és felszólította a verekedőket és Hirsch Lajost, hogy menjenek be vele a rendőrségre. Hirsch hivatkozott arra, hogy üzletében nagy az elfoglaltsága, de ha a kihallgatásoknál szükség lesz rá, idézzék meg és el fog menni. A rendőr ezzel nem elégedett meg, hanem megfogta Hirsch-t és erőszakkal elvitte a rendőrség épületébe. Itt az egyik őrszobában ültetni kezdte és csak II. Ernst tanár közbe lépésére hagyta abba a verést. Hirsch Lajos, ki szabadulása után látogatást vetett felszólításra és egyidejűleg feljelentést tett bántalmazója ellen. A látogatást a rendőrprefektus veje, aki városi tisztviselő, állította ki. Bizonyossá teszi, hogy a besztercei rendőrprefektus köztudottan fog adni Hirsch Lajosnak.

Csecsemőhalott az erdőben. Mezőszőlős község csendőrsége jelentést tett a kolozsvári rendőrségnek arról, hogy a falu határában fekvő erdőben csecsemőhullát találtak. Kolozsvárról dr. Hosszu tiszti orvos és Xantopol ügyész ment ki a helyszínre, ahol hivatalos vizsgálatot tartottak. A hulla az egyik fa alatt feküdt és a feje két méter majdnem teljesen összerágott. Xantopol ügyész a község lakói közül többeket kihallgatott, de a hirtelen csecsemőről senki sem tudott felvilágosítást adni. A nyomozás megindult.

Szeptember 1-ig lehet a germán leieket beváltani. Bukarestből jelentik: A pénzügyminiszter a germán leiek beváltásának határidejét szeptember 1-ig meghosszabbította.

Az eszperantó világkongresszus. Prágából jelentik: Az eszperantó világkongresszust ma megnyitották. A megnyitón jelen volt Suita miniszter is, aki a kormány nevében üdvözölte a megjelenteket és hangsúlyozta az eszperantó világnyelv fontosságát a nemzetközi élet felvételénél. A kongresszus első napján a belga, szász, finn és a svájci kiküldöttek szözláltak fel.

Betörés az árumintavásáron. A kolozsvári árumintavásár egyik pavillonjába, amely Burger Albert marosvásárhelyi sörgyáros tulajdona, szerdán éjjel betörték. A pavilon áruaktárának ablakait ismeretlen tettesek felfeszítették és a raktárból körülbelül ezer leiterékű italt elvittek. A vásár udvarán szorgalmat teljesítő detektív jegyzőkönyvet vetett fel az esetről és megindította a nyomozást.

Németország a bevont Generála bankjegyekért mozdonyokat szállít Romániának. Berlinből írják, hogy a német kormány a román közlekedésügyi minisztériumnak a bevont Banca Generala bankjegyekért azonnali szállításra vasuti mozdonyokat és más szükséges gépeket ajánlott fel. A bevont bankjegymennyiség 450 millió leit tesz ki. Az ajánlatot úgy a román pénzügyminiszter elutasította, mint a Banca Nationala elfogadta és a mozdonyok szállítását Németország ham megkezdte.

Elfogták Vázsonyi Vilmos tolvaját. Budapestről közlik: Vázsonyi Vilmos tolvaját a detektívek Máté Lajos személyében, amikor az ékszereket el akarta zálogosítani, elfogták.

Tomboló sikere volt Gyl-Bródy aktuális zenés bluetjének a „Kac-Haggibor”-nak, amit tegnap este mutatott be a Belvárosi Varieté kintű együttese Miklóssy, Berky és Réthely. A slágeren kívül nagy hatást ért el Kiss Cecília „Salome”-jával és többi szövegszámaival. Mezey nagyszerű énekes, táncos számaival, Vajda Flóra, Deményi Elza, Mihalescu-csoport és a többi számok. A szenzációs sikert műsor iránt megnyilvánult óriási érdeklődés miatt az igazgatóság ezúton is tudomására hozza a közönségnek, hogy jegyek telefonon is elővételezhetők. Telefonszám 234. Olcsó árak, pontos vendéglői kiszolgálás.

Deák techn. dentista hazaérkezett és munkáját megkezdte Piata Unirei 25.

Bulgáriát leszerelésre kényszeríti az antant

Szófia, aug. 3. (Damian.) A nagykövetek tanácsa elhatározta Bulgária azonnali lefegyverzését, mert Bulgária nem teljesítette a békeszerződésben előírt kötelezettségét, hogy a hadsereg létszámát csökkentse. Ehez a határozathoz nagyban hozzájárult Románia diplomáciai akciója is. Bulgária tiltakozását jelentette be, mert a lefegyverzés forradalom kitörését vonna maga után. A nagykövetek tanácsa azonban Bulgária tiltakozását nem vette figyelembe.

A román-orsz. tárgyalások megszakításának okai

Bukarest, aug. 3. (Damian.) Tudvalevő, hogy a Dnyeszteren folyó orosz-román tárgyalások bizonyos kérdések miatt megszakadtak. A „Dacia” szerint az orosz delegátusok Romániában belügyi zavarokat akartak előidézni, emiatt tértek haza a román delegátusok.

Bortermő vidéken fekvő

boroshordó

600 Hl. (9—24 Hl. nagyságban)

előnyös árban eladó

Értekezhetni Hajnal-áruházban Cluj, Cal. Reg. Ferdinand I)

Im én ani tá, mi li? Völm 16 achsáv, ématáj? Teljesítse minden becsületos zsidó ember kötelességét a Keren Hajjeszóddal szemben!

Virágüzlet

Porcellánárak
Köedényárak
Táblaüveg
Ablaktapasz

Befőttes- és uborkásüvegek
Zománózott edények
Festett üvegárak
Keretlécek
Tükrök

Lámpaárak
legolcsóbban beszerezhetők

Romlós Testvéreknél
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!

Bizalmas gyök

KOZGASZDASAG

Az Érmihályfalva—Nyirábrány vonal ismét megszünt

Konfliktus a román és magyar bizottság között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Köztudomású, hogy a máramarosmezei fatermelők állandó panasza volt, hogy a külföldnek szülő szállítmányaikat nagy kerülővel Biharpuszokin keresztül voltak kénytelenek lebonyolítani, mert közlekedési vasúti vonal nem állott rendelkezésükre. A máramarosmezei faipar legjelentékenyebb része az erdélyi faipar és határmenti fekvésénél fogva különben is a legalkalmasabb a valutáris szempontból annyira fontos fakivitell lebonyolítására. Tudni kell azt is, hogy a faimportra elsősorban Magyarországnak van szüksége.

A két ország közös gazdasági érdekeire való tekintettel épen ezért már régebben tárgyalások indultak meg a gazdasági bizottságok között, amelyek hamarosan eredményre is vezettek. Rövidesen ki is épült a megegyezés alapján az Érmihályfalva—Nyirábrány—Debrecen vonal, amelyen négy-öt napon keresztül örvendtesen gyorsan és jól bonyolódott le a teheráru forgalom. Ez a vonal teljesen megfelelt a régebbi Budapest—Körösmező vasúti vonalnak.

Váratlanul azonban konfliktus támadt a két ország gazdasági bizottságai között. A román megbízottak a magyarok egyes kijelentéseit valótlannak és ildomtalanoknak találták és mert a sértő kijelentéseket a magyar bizottság nem volt hajlandó visszavonni, a románok a tanácskozásokat megszakították és a vasúti síneket újból felszedették.

A helyzet tehát ma az, hogy Érmihályfalva és Nyirábrány között újból szünetel a vasúti forgalom és a faszállítmányokat a termelők megint igás járműveken kénytelenek lebonyolítani. Hogy ez nemcsak a román, de a magyar gazdasági érdekeket is mélyen megkárosítja, nem kell bővebben kifejtetni. Remélhető, hogy úgy a magyar, mint a román megbízottak megtalálják újból a megegyezés feltételeit.

Az alpakkáru luxusútk. Az új B. tabella 17. szakasza értelmében minden alpakkásodronyból készült áru fénytűzési cikknek számít, amiért is ennek az áru fajnak behozatala tilos.

Erdély állatállománya. A földművelésügyi minisztérium több hónapos munka eredményeképpen Románia állatállományára vonatkozólag a következő statisztikai adatokat teszi közzé: Erdélyben 1920-ban 334 ezer 316 lovat, 4 ezer 579 szamarat, 1 millió 807 ezer 37 ökrt, 112 ezer 728 bivalyt, 2 millió 842 ezer 429 juhot, 235 ezer 988 kecskét és 1 millió 6 ezer 73 sertést számláltak össze. Egészben 6 millió 353 ezer 200 darab állat az előző évi 6 millió 239 ezer 392 darabhoz képest. A szaporulat tehát 114 ezer 308.

A dán jegybank alaptőkeemelése. Kopenhágából jelentik, hogy a Dán Nemzeti Bank elhatározta alaptőkéjének felemelését 16 millió dán koronáról 43 millió koronára. Az állam az új részvényekből névértéken 3 millió dán korona értékű részvényt kap.

Óromániai halaszállítmányok Erdélybe. Bukarestből jelentik, hogy a központi halászati főfelügyelőség elhatározta, hogy hetenként két nagyobb halaszállítmányt bocsát az erdélyi nagyobb piacok rendelkezésére. A hal-

szállítmányokat elsősorban Brassó, Segesvár, Nagyvárad és Kolozsvár piacaira viszik. Erre a célra CFR. igazgatósága megfelelő hűtőkocsikat bocsátott a halászati főfelügyelőség rendelkezésére.

Valutapiac:

Bécs, aug. 3. Lei —, dollár 1003, belga frank —, francia frank 7700, svájci frank 157—, holland forint 309'50, dán korona 151 1/4, jugoszláv korona, 2286, norvég korona 1255, svéd korona 166 1/4, szokol 1252 1/4, leva 780, lira 4260, márka 1212—, lengyel marka 50—, font sterling 31'90, rubel 203'70, magyar korona —.

Berlin, aug. 3. Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 1094'95, Kopenhága 1256'20, Stockholm 1680'80, Helsingfors —, Róma 397'15, London 2909'95, Newyork 8228'50, Páris 626'35, Zürich 1853'60, Madrid —, Bécs 888, Prága 103'60, Budapest 2047, Bukarest —.

Zürich, aug. 3. Bukarest 760—, Berlin 785—, Amsterdam —, Newyork 609—, London 2178—, Páris 4695—, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 9250, Stockholm 124, Kristiania 78—, Madrid —, Prága 755—, Budapest 177 1/2, Zágráb 340—, Buenosayres —, Varsó 30—, Bécs 67'50, osztr. lab. kor. —.

Budapest, aug. 3. Lei 505—515, font ster. —, —, leva —, dollár 397 1/4—407 1/4, francia frank 8050—3100, márka 480—495, lira 1700—1720, osztr. kor. 40—41, rubel 51 1/2—52 1/2, svájci frank —, —, szokol 500—510, dinár 890—900, lengyel marka 18'50—19'50, napoleon —.

„Zea” Első Román Krétagyár r. t. Str. Paris 30. Krétagyártmányai minden külföldi gyártmányokat felülmúlnak.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.
Szerkesztőség: Calos Reg. Ferdinánd (volt Ferenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlőleki-utca 1/a.

As Uj Kelet előfizetési árai:

Egész évre 380— L. Negyed évre.. 100 L.
Fél évre.. 200— L. Egy hóra .... 40 L.
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1'50 L.
Hirdetéseket miliméteres díjszabás szerint vessz fel a kiadóhivatal.

Üzletátalakítás miatt lezárított árban kaphatók mindenemű ékszerek, ezüsttárgyak, zseb-, fali-, ingó- és asztali díszárak Grünfeld Józsefnél, Wessclényi Miklós-utca 21. sz.

Bognár és Szántó

Erdélyi kereskedelmi r. t.
CLUJ — (KOLOZSVÁR).
Calos Reg. Ferd. No. 70.
(volt Ferencz József-ut).

Erdély legrégibb bor sör és szeszüzemgyárai
désze, tükör, rum és cognac gyárai. Speciális uradalmi falborok, szilva- és seprapalacka. 1147

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmu- és konyhaberendezési cikkekből.

vas-üzlet **BARZEL** vas-üzlet
Plata M. Utca 37 (v. Széchenyi-tér)

A Bécsi Jiddisch Társulat vendégjátéka

az Apolló (Biasini) helyiségében. — Ma, pénteken nincs előadás

Holnap „DAS VERLORENE PARADIES” Holnap

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lejt. Vastagabb betűvel 2 lejt.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lejt.

Perfekt gyors- és gépiró férfi vagy nő, ki a magyar és román nyelvekben perfekt s románul önállóan fogalmazni is tud, helybéli előkelő részvénytársasághoz azonnal felvétetik. Német nyelv ismerete előny. — Fizetési igényeket is feltüntető ajánlatokat „Perfekt” jellegére — a kiadóhivatalba kérünk.

Vidéki tanulók Kolozsvárott kitűnő ort. kóser ellátást kaphatnak, olcsó áron megbízható zsidó családnál. Vallásos nevelés és ingyenes talmudoktatás. — Cim: Jeder, Farkas-u. 6.

Kitűnő jégszekrény olcsón eladó Monostori-ut 107. az üzletben.

Egyv kilója 17 lejt, 100 smirlingpapír 30 lejt. — Utánvétellel szállít Vértés Adolf, Nagybánya. 2249-1

Dr. SINGER DÁVID volt lugosi (Banat) ügyvéd irodája Buzarești, Str. Piata Amzei 15 bis.

Splegel József bor, szeszkereskedelmi és ipari részvénytársaság.

Satu-Mare (Szatmár). Olcsó napi áron állandó nagy raktár. Előrendő üzemi berendezések és szesz italokban.

Jeremiás Zsigmond szesz, rum, likőr és cognac gyára

Szatmár, Károlyi ház.

Butor- és épületvasalást, gazdasági cikkeket, permétezőt, stb. meglegő olcsó árban szállítok postán és vasuton. Kérjen árajánlatot. 1940

Stern vaskereskedő Oradeamare-Nagyvárad Str. Nicolaes Jorga (Zöldfa-utca) 10. sz.

Talp és bocskor!

Állandó nagy készlet kifüggesztésű gyári készítményű, elsőosztályú talp 60-80 lejes árban kg-ként, ugyiszintén elsőosztályú bocskor kapható egészben és felvágva. — Kicsinyben és nagyban

Sámson Manó bőrgyárában Gyulagyár-utca 1. Gyorsraktár állomásán. 1009 Telefon-szám: 888 — és — 887

HA vérszegénységben, idegbetegségben, az ivarszervek idült állapotában szenved, vegye meg a pártalan gyógyhatású — frödi cókora használt — kitűnő vésártelki terméskészítés vasdipót (Eisenmineralmoor, Moorsalz) kapható minden mennyiségben a

Rózsa nagydrogeriában Cluj-Kolozsvár. Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) — 1215

A közönség figyelmébe! Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy újonnan átalakított műhelyemben módomban van a közönség legkényesebb izlésének is eleget tenni. Műhelyemben állandó kész cipők kaphatók. A n. é. közönség szives pártfogását kéri **IZRAEL ALADÁR**

CITROM

(rothadt mentesen) — mazsolát, mandulát, meggyort és vaníliát szállít nagyobb mennyiségben

LÉB FIVÉREK CLUJ, Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 8 TELEFON 471

Cipőáru a legelőnyösebben

HOFFMAN cipőáruházban vásárolhat 886

Cluj. C. Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u.) 19.

Lor krém

a legjobb arc- és kézápoló.

Főraktár: **László és Társa** parfümeriája CLUJ, Piata Unirei 12. (v. Bittóhegyiség)

Kereskedők figyelmébe!

Nagy küldemény friss és tartós **citrom érkezett**

Azonkívül szardellagyűrűk, szardíniák, mindenfajta gyarmatárak és déligyümölcsök a

Katz és Bernát céghez, ahol a legolcsóbb napi áron lesz klárusítva Telefon 3-97

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és waggonforgalom a külföld, valamint a belföld minden irányból és irányába. — — — Fuvardíjviszterítéssel és feltöltésgálattal irada.

Csak egy ut vezet az erőfesz. egésséghez a paradízius hatáson

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszeres Gyár 1214 CLUJ — KOLOZSVÁR

Bukkfaanyagot gőzölt szeleztelt és szeszszelent minden méretben szállít glimbocei fűrésztelepről a „Bisztra” Erdőkihasználási R.-T., Timisoara.

VALÓDI I. Neville & Co. Sr. gyártmányu **gyógy-COGNAC** tiszta **KORPÁRLAT** háromféle minőségben: 7/10, 3/10 és 6/10 üvegekben — a legolcsóbb napi árban kaphatók a 2074-1

CASA NOASTRA Kereskedelmi- és Ipari bank Rt. áruosztályánál **SATU-MARE (SZATMÁR)** EGYEDÁRUSÁG ÉS BIZOMÁNYI RAKTÁR ERDÉLY ÉS BÁNAT EGÉSZ TERÜLETÉN Sürgőnyelme: „MERCUR.”

KRISTÁLY Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Szörme átalakítást, javítást és festést nyári idő alatt minden mennyiségben jótányos árban vállalok. Szörme megővást még e hó végéig elfogadok

EISENSTÄDTER & Co. Blauaril szörmeüzemháza Cluj. (Kolozsvár), Cal. Viet. (v. Kossuth L. u.) Tel. 1-19

„ZEA” ELSŐ ROMÁN KRÉTAGYÁR R.-T.

STRADA PARIS 30 CLUJ TELEFON: 10-77

Gyárt mindennemű krétát ugymint: iskola, kavéházi, billiárd, erdészeti és szabó krétát

ISKOLAI KRÉTÁKBÓL ÁLLANDÓAN NAGY KÉSZLET RAKTÁRON ISKOLAI SZEZONRA AZONNAL SZÁLLITHATÓ!

Gyártmányaink a külföldieket felülmulják és tetemesen olcsóbbak

Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj-Kolozsvár.

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiségben békebelli minőségű prima **flor- és musslin-harisnya** divat színekben. Gyermekek-harisnya, prima flor, minden nagyságban. Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és kötösbluzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA CLUJ, FŐTÉR 13. SZÁM

Paplan, matrac, ágynemű készen és rendelésre legolcsóbban 1218 **Stern-nél Cluj,** Bocskay-utca 9. szám szerkeztetők be

„Melissát” kérlek, ha kívánod enkoroknál alko!

AIDA

Cigaretta-papír és hüvely BÉREMINDSÉG! **MINDENÜTV KAPHATÓ**

295 **LEHÉRT** 295

csak a volt Lakatos-áruházban **EISENSTÄDTER FÜLÖPNÉL** Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 13. szám alatt kaphat gyermek sportkocsit, nyugóvagyat és gyermekszékét

GANZ

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költségvetéseket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telef. 408